

VUOSIKERTOMUS 2017

SISÄLLYS

TOIMINNANJOHTAJAN KATSAUS	3
TOIMINTA-AJATUS.....	4
TOIMINTAVUODEN PAINOPISTEET.....	4
ARVOPERUSTA.....	4
STRATEGISET VALINNAT	5
1. TOIMIMME LÄHELLÄ JÄSENIÄ	6
2. EDISTÄMME JÄSENTEN TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA.....	12
3. PARANNAMME VAIKUTTAMISTOIMINNALLA RUOKAVALIOHOIDON EDELLYTYKSIÄ	17
4. VAHVISTAMME JÄRJESTÖMME TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIA	22
LIITTEET.....	25

TOIMINNANJOHTAJAN KATSAUS

Toimintavuosi oli strategiakauden 2016–2020 toinen vuosi. Kauden tavoitteena on edistää jäsenten hyvää gluteenitonta elämää, osallistaa heitä toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen ja lisätä vuorovaikutusta.

Valtakunnallisen keliakiaviikon teemana oli ”Kaikki syömään!”, joka liittyi myös Suomi 100 -juhluvuoden Syödään yhdessä -hankkeeseen. Viikon tavoitteena oli lisätä vuoropuhelua gluteenitonta kysyvien asiakkaiden ja ravitsemisalán ammattilaisten kesken sekä lisätä gluteenittomien tuotteiden saatavuutta ja turvallisuutta kodin ulkopuolella. Keliakiayhdistykset järjestivät viikolla yli 100 tapahtumaa, joissa osallistujia oli runsaat 2 600.

Maamme juhluvuonna tarjosimme monenlaisia osallistumismahdollisuuksia jäsenillemme. Keliakiaa sairastaville lapsille ja heidän isovanhemmilleen järjestimme Kädet jauhoissa -teemapäivän samanaikaisesti viidellä paikkakunnalla. Lapsiperheille järjestimme valtakunnallisen leirin, yli 20 vuotta keliakiaa sairastaneille risteilyn ja ulkomaan matkoista kiinnostuneille matkan Itävaltaan. Sopeutumisvalmennuskursseja oli ennätyselliset 14 kappaletta. Vastasairastuneiden lisäksi kurssia oli myös ihokeliakoille.

Vuoden alussa selvitimme gluteenittomien tuotteiden hintoja yhdistysten avustuksella ja vertasimme hintatietoja tavanomaisiin vastaaviin tuotteisiin. Gluteeniton ruokavaliohoito aiheuttaa vuodessa yli 750 euroa ylimääräisiä kustannuksia keliakiaa sairastavalle. Hintaselvityksen tuloksia hyödynsimme sosiaaliturvaan liittyvässä vaikuttamistoiminnassa. Lisäksi laadimme kuntavaalitavoitteet ja ohjeistukset yhdistyksille paikalliseen vaikuttamistyöhön.

Korkein hallinto-oikeus teki marraskuussa päätöksen, jonka mukaan gluteenittoman ruokavaliohoidon ylimääräiset kustannukset tulee huomioida keliakiaa sairastavan toimeentulokupäätöksessä. Tämä oli merkittävä edistysaskel, joka auttaa vähävaraisten keliakiaa sairastavien mahdollisuutta hoitaa sairauttaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus voi vaikuttaa keliakiaa sairastavien palvelujen saatavuuteen. Laadimme yhdessä neljän muun potilasjärjestön kanssa kannanoton maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelutyöryhmille ravitsemusohjauksen saatavuuden tärkeydestä perusterveydenhuollon tason palveluissa.

Hankimme Gluteeniton elämä -messuille kasvavan suosion ja suuren työmäärän vuoksi yhteistyökumppaniksi Suomen Messut Helsingistä. Jatkossa tapahtuma laajenee erityisruokavaliomessuiksi ja ensimmäiset uudella konseptilla toteutettavat Lautasella-messut ovat huhtikuussa 2018.

Keliakiayhdistysten toimintaa tuimme taloudellisesti myöntämällä jäsenjärjestöavustuksia. Liiton STEAlta saamaa avustusta myönnettiin lasten- ja nuortotoimintaan, vapaaehtoisten kouluttamiseen sekä yhdistykselle uudenlaiseen toimintaan. Yhdistysviestinnän kehittämiseksi otimme käyttöön Yammer ja Sharepoint liiton ja yhdistysten välillä ja yhdistysten kesken.

Toimintaympäristön muutokset heijastuvat myös järjestömaailmaan. Järjestöjen tulee entistä ketterämmin reagoida muutoksiin ja huomioida digitalisaation tuomat mahdollisuudet sekä uudistaa toimintaa ja toimintamuotoja vastaamaan paremmin yksilöllisiä tarpeita.

Aktiivisesta toimintavuodesta kaikkia osallisia lämpimästi kiittäen,

Leila Kekkonen, toiminnanjohtaja

TOIMINTA-AJATUS

Keliakialiiton tavoitteena on edistää keliakiaa ja ihokeliakiaa sairastavien sekä muiden gluteenitonta ruokavaliota tarvitsevien henkilöiden ja heidän läheistensä hyvinvointia.

Keliakialiiton tehtävänä on

- motivoida keliakiaan ja ihokeliakiaan sairastuneita sekä muita gluteenitonta ruokavaliota tarvitsevia sairauden hyvään hoitoon tarjoamalla tietoa, tukea ja palveluja
- varmistaa keliakiaan sairastuneille asiantunteva diagnostiikka, hoidonohjaus ja seuranta terveydenhuollossa
- edistää gluteenittoman ruokavalioidon onnistumisen edellytyksiä; gluteenittomien tuotteiden ja palveluiden turvallisuutta, saatavuutta, valikoimaa ja laatua
- kehittää keliakiaa sairastavien sosiaaliturvaa
- tukea jäsenyhdistysten toimintaa ja toimintaedellytyksiä
- lisätä keliakian ja gluteeniherkkyyden tunnettuutta yhteiskunnassamme

TOIMINTAVUODEN PAINOPISTEET

Toimintavuosi oli uuden strategiakauden toinen vuosi. Kauden tavoitteena on edistää jäsenten hyvää gluteenitonta elämää, osallistaa heitä toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen sekä lisätä vuorovaikutusta.

Vuoden alussa teimme selvityksen gluteenittomien tuotteiden hinnoista ja ruokavaliota aiheuttamien lisäkustannusten määrästä. Tuloksia hyödynsimme erityisesti sosiaaliturvaan liittyvässä vaikuttamistyössä keliakiakorvauksen saamiseksi takaisin. Lisäksi laadimme kuntavaalitavoitteet ja yhdistyksille ohjeistukset kuntatason vaikuttamiseen.

Valtakunnallisella keliakiaviikolla syksyllä teimme aktiivista yhteistyötä kahviloiden ja ravintoloiden kanssa gluteenittomien palveluiden saatavuuden ja turvallisuuden parantamiseksi. Lisäksi markkinoimme ravintoloille ja kahviloille gluteenittomasta palvelusta kertovaa tuotemerkkiä. Gluteeniton elämä -messutapahtuman kehittämisestä allekirjoitimme yhteistyösopimuksen Suomen Messujen kanssa ja valmistelimme uutta Lautasella -messutapahtumaa Helsinkiin vuonna 2018.

Jatkoimme verkkopalvelu-uudistusta. Julkaisimme Tarjolla pientä suolaista -leivontakirjan. Järjestimme pitkään sairastaneille risteilyn. Olimme myös mukana Suomen 100-vuotisjuhluvuoden Syödään yhdessä -hankkeessa. Lisäksi käynnistimme työhyvinvointiin liittyvä kehittämissankkeen.

ARVOPERUSTA

Luotettavuus ja puolueettomuus

- Työmme perustuu tutkittuun tietoon, asiantuntijuuteen ja kehittävään työotteeseen. Palvelumme ovat laadukkaita ja olemme luotettava yhteistyökumppani.
- Toimintamme on avointa ja puolueetonta.

Uudistumiskyky ja rohkeus

- Tartumme rohkeasti mahdollisuuksiin. Etsimme ja otamme käyttöön uusia toimintatapoja.
- Nostamme aktiivisesti esiin jäsentemme tarpeita ja varmistamme, että ne otetaan huomioon yhteiskunnassa.

Suvaitsevaisuus ja moniäänisyys

- Järjestössämme on tilaa monenlaisille ihmisille ja ajatuksille.
- Tuomme toiminnassamme esille jäsentemme moniäänisyyden. Järjestössämme voi osallistua ja vaikuttaa monin eri tavoin.

STRATEGISET VALINNAT

Operatiivinen toiminta jakaantui strategian mukaisesti neljään toimintalinjaan:

1. Toimimme lähellä jäseniä
2. Edistämme jäsentemme terveyttä ja hyvinvointia
3. Parannamme vaikuttamistoiminnalla ruokavaliohoidon edellytyksiä
4. Vahvistamme järjestömme toimintamahdollisuuksia

1. TOIMIMME LÄHELLÄ JÄSENIÄ

Päämäärä 2020

Jäsenet ovat tyytyväisiä toimintaamme. Järjestömme jäsenmäärä kasvaa. Yhdistykset toimivat aktiivisesti ja voivat hyvin.

Tavoitteet vuodelle 2017

Lisäämme vuorovaikutusta ja osallistumismahdollisuuksia. Kutsumme jäseniä mukaan suunnitteluun ja kehittämiseen. Kohdennamme toimintaa eri jäsenryhmien muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Kehitämme lasten ja nuorten toimintaa sekä valtakunnallisesti että aluetasolla. Kehitämme yhdistysten toimintaedellytyksiä ja tuemme vapaaehtoisia. Tehostamme jäsenhankintaa.

Tavoitteet ja toteutuma 2017

Tavoitteet 2017	Suunnitellut toimenpiteet 2017	Mittarit	Toteutuma 2017
Lisäämme vuorovaikutusta ja osallistumismahdollisuuksia. Kutsumme jäseniä mukaan suunnitteluun ja kehittämiseen.	Järjestämme Keliakiaviikon ravintolateemalla ja tuotamme kortin, jota jäsenet ja yhdistykset voivat viedä alueensa ravintoloihin ja kahviloihin. Viikko on osa Suomi 100 -kampanjaa.	<ul style="list-style-type: none"> Yhdistysten järjestämien keliakiaviikkotapahtumien ja niiden osallistujien määrät. Kortin painosmäärä 50 000 Ravintoloiden ja kahviloiden antama palaute kortista (toteutus otoksella puhelimitse) Yhdistysten antama palaute keliakiaviikosta, väh. 8/10 	<ul style="list-style-type: none"> Tapahtumia yht. 104, joista teeman mukaisia 83 Osallistujia 2 660 Kortin painos 50 000, Keliakia-lehden mukana kaikille jäsenille, yhdistysten jakamana 338 toimipisteeseen Ravintoloiden/kahviloiden arvio kortin hyödyllisyydestä 7,5. Yhdistyksistä yli 90 % mielestä viikon tapahtumat onnistuivat erittäin hyvin tai hyvin
	Perustamme Keliakia-lehden lukijaraadin.	<ul style="list-style-type: none"> Raati- ja jäsenten osallisuusaktiivisuus, raati- ja jäsenten ideoiden juttujen määrä lehdessä, väh. 1 juttu/lehti 	<ul style="list-style-type: none"> Ei toimenpiteitä
	Teemme Keliakia-lehden lukijakyselyn.	<ul style="list-style-type: none"> Lukijatytyväisyys, väh. 8/10 	<ul style="list-style-type: none"> Lukijakyselyn arvosana 8,9/10
	Hyödynnämme sosiaalista mediaa, ja teemme kyselyn kanaviemme seuraajille.	<ul style="list-style-type: none"> Kyselyn tulokset; seuraajien tyytyväisyys ja kokemus vuorovaikutteisuudesta vähintään 8/10 	<ul style="list-style-type: none"> Olimme aktiivisesti läsnä Facebookissa, Twitterissä ja Instagramissa. Lisää seuraajia kaikissa kanavissa Somekyselyn tekeminen siirtyi keväälle 2018.
	Julkaisemme uudet verkkosivut ja hyödynnämme niiden	<ul style="list-style-type: none"> Uudet sivut julkaistu vuorovaikutteisten toimintojen opettelu 	<ul style="list-style-type: none"> Uusien verkkosivujen julkaiseminen siirtyi keväälle 2018.

	toiminnallisuuksia ja mahdollisuuksia.		<ul style="list-style-type: none"> toimintavuonna työstimme sivuston sisältöä aktiivisesti.
Kehitämme lasten ja nuorten toimintaa sekä valtakunnallisesti että aluetasolla.	Järjestämme yhden valtakunnallisen tapahtuman keliakiaa sairastaville lapsille sekä heidän perheilleen.	<ul style="list-style-type: none"> Osallistujien määrä Osallistujien antama palaute väh. 8/10 	<ul style="list-style-type: none"> Osallistujia 84 Palaute 9,1/10
	Jatkamme lasten alueellisen toiminnan kehittämistyötä ja tuotamme yhdistyksille ohjeistuksen lastentapahtumien järjestämiseen alueellisena yhteistyönä.	<ul style="list-style-type: none"> Yhdistysten antama palaute toimintamallista 	<ul style="list-style-type: none"> Palaute 8,8/10
	Autamme yhdistyksiä järjestämään lastentapahtumia alueellisena yhteistyönä. Tuemme tapahtumien järjestämistä taloudellisesti STEAn jäsenjärjestöavustuksella. Tapahtumat ovat osa Suomi 100 -kampanjaa.	<ul style="list-style-type: none"> Yhdistysten lastentapahtumien ja niihin osallistuneiden määrä Osallistujien antama palaute väh. 8/10 	<ul style="list-style-type: none"> Viisi tapahtumaa viidellä paikkakunnalla samanaikaisesti, osallistujia 75 Keskiarvo 9,7/10 Tapahtumat toteutettiin juhluvuoden arpajaisen tuotoilla jäsenjärjestöavustuksen sijaan.
	Keliakianuoret järjestävät toimintaa 16–28-vuotiaille nuorille.		<ul style="list-style-type: none"> Tapahtumia 4, osallistujia 56 Osallistujat olivat tyytyväisiä tapahtumiin, numeerista arviota ei kysytty.
Kehitämme yhdistyksen toimintaedellytyksiä ja tuemme vapaaehtoisia.	Otamme käyttöön Siviksen uuden koulutuksen ohjausjärjestelmän		<ul style="list-style-type: none"> Ei toimenpiteitä
	Tarjoamme yhdistyksille neuvontaa ja ohjausta	<ul style="list-style-type: none"> Neuvontakertojen määrä vähintään 200/aluevastaava. 	<ul style="list-style-type: none"> Aluevastaavien neuvontakertoja yhteensä noin 3 600
	Tuotamme materiaalia ja käytämme eri viestintäkanavia yhdistysten toiminnan tueksi. Aktivoimme yhdistyksiä eri viestintäkanavien hyödyntämisessä ja kehittämisessä.	<ul style="list-style-type: none"> Lähes kaikki yhdistykset käyttävät jäsenrekisteriä ja valtaosa yhdistyksistä hyödyntää Yammeria. Vähintään 20 yhdistyksellä käytössä Facebook-sivu tai -ryhmä. 	<ul style="list-style-type: none"> Yhdistyksistä 2/3 käyttää jäsenrekisteriä aktiivisesti, ja 1/3 silloin tällöin. Yhdistysten Yammerissa 130 kirjautunutta käyttäjää Palautekysely käyttäjätunnuksen saaneille

<p>Tarjoamme yhdistyksille koulutusta jäsenrekisterin ja Yammerin käytöstä alue- ja muiden koulutusten yhteydessä.</p> <p>Kehitämme uusien vapaaehtoisten perehdytystä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Jokaisella yhdistyksellä toimivat ja ajantasaiset verkkosivut. Yhdistysten verkkosivujen kävijämäärät väh. 40 000 Yhdistysten Facebook-sivujen tykkääjien määrä väh. 1 500 	<ul style="list-style-type: none"> 22 yhdistyksellä Facebook-sivu tai -ryhmä. Kaikilla yhdistyksillä toimivat verkkosivut käyntikertoja 69 390 (14 yhdistystä). Yhdistysten Fb-sivujen/ryhmien tykkääjiä/seuraaajia 2 934. Käyttökoulutusta aluekoulutusten yhteydessä ja tarpeen mukaan. Tehty sähköinen perehdytysmateriaali
<p>Tuemme yhdistyksiä liiton strategian mukaisten tavoitteiden toteuttamisessa; erityisesti toiminnan uudistamisessa sekä vuorovaikutuksen ja osallistumismahdollisuuksien lisäämisessä jäsenille.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Aluekoulutuksia 4, osallistujia väh. 60, koettu hyöty väh. 8/10 25 yhdistystä toteuttanut jäsenkyselyn, tulokset analysoitu aluevastaavan kanssa ja tehty kehittämissuunnitelma Koulutustilaisuuksia 3, osallistujamäärä ja palaute 	<ul style="list-style-type: none"> Aluekoulutuksia 4, osallistujia 76, koettu hyöty 8,8 Jäsenkysely toteutettu 17 yhdistyksessä, osa toteuttaa 2018 2 alueellista viestintäkoulutusta, osallistujia 21, koulutuksen hyödyllisyys 8,7
<p>Järjestämme tarpeen mukaan alueellisia koulutustilaisuuksia keskustelutilaisuuksien vetämiseen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kaksi tilaisuutta, osallistujia 15–20, koettu hyöty väh. 8/10. 	<ul style="list-style-type: none"> Yksi koulutus, 11 osallistujaa Kaikki vastaajat arvioivat saaneensa paljon apua keskustelutilaisuuden järjestämiseen. (Ei kysytty kouluarvosanalla.)
<p>Tuotamme ohjeistusta ja materiaalia keliakiaviikon tapahtumien järjestämiseen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Yhdistysten palaute, tyytyväisyys viikon konseptiin ja materiaaleihin väh. 8/10 	<ul style="list-style-type: none"> Yli 80 % vastanneista melko tai erittäin tyytyväisiä Kokonaisarvosana tyytyväisyydestä 8,3
<p>Tuemme yhdistysten toiminnan kehittämistä taloudellisesti myöntämällä STEAn jäsenjärjestöavustuksia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Yhdistysten hakema avustusmäärä ja myönnetyt avustukset (tav. myönnettävän avustussumman verran), avustuksella toteutetun toiminnan sisältö ja määrä. 	<ul style="list-style-type: none"> Avustusta haki 16 yhdistystä, yht. 29 851 €. Sitä myönnettiin 15:lle yhdistykselle yht. 20 000 €. Näistä avustusta käytti 12 yhdistystä, yht. 14 597,17 €. Avustusta käytettiin kaikkiin kolmeen käyttötarkoitukseen

		<ul style="list-style-type: none"> • Yhdistysten palaute, tyytyväisyys väh. 8/10. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osallistujia toiminnoissa 714 • Avustuksen haku- ja selvitysprosessi oli 7/8 vastanneen mielestä helppo tai melko helppo.
Tehostamme jäsenhankintaa.	Uudet verkkosivut houkuttelevat liittymään jäseneksi.	Liittymissivulla käyntien määrä, sivun klikkausten määrä, verkkosivujen kautta liittyneiden uusien jäsenten lukumäärä	<ul style="list-style-type: none"> • Uusien sivujen julkaiseminen siirtyi keväälle 2018. • Sivujen kehittämisessä mielessä jäsenyyden houkuttelevuus.
	Markkinoimme jäsenyyttä sosiaalisessa mediassa koko vuoden.	<ul style="list-style-type: none"> • Näkyvyys sosiaalisessa mediassa 	<ul style="list-style-type: none"> • jäsenyyden hyödyt esillä somessa sekä suorasti että epäsuorasti sope-kursseilla jäsenmatkalla, yhdistystapahtumis-sa
	Markkinoimme nykyisille jäsenille aktiivisesti jäsenetuja ja jäsenyyden hyötyjä.	<ul style="list-style-type: none"> • Joka lehdessä jäsenedut esillä. • Jäsenille suunnatuilla verkkosivuilla uusia avauksia. • Eronneiden määrä enintään 4 % kokonaisjäsenmäärästä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jäsenedut ja jäsenyyden hyödyt esillä joka lehdessä. • Jäsenille somessa aktiivisesti sisältöä ja jaettu eri medioissa julkaistuja keliakikkaa kiinnostavia uutisia. • Verkkosivujen jäsenille suunnatut uudet avaukset toteutuvat uusilla verkkosivuilla. • eronneiden määrä 5 % kokonaisjäsenmäärästä

Muut keskeiset tunnusluvut

- Yli 20 vuotta jäsenenä olleille tehtiin jäsenkysely, vastaajia 692.
- Keliakiayhdistykset järjestivät yhteensä 877 (834) tapahtumaa tai muuta toimintaa.
- Yhdistysten toimintaan osallistui 21 422 (20 982) henkilöä.
- Yhdistysten järjestämistä tapahtumista 38 oli lasten-/nuortentapahtumia, joissa oli yhteensä 786 osallistujaa.

Yhdistysten tukena ja lähellä jäseniä Suomi 100 -hengessä

Liitto tuotti erilaisia palveluita vapaaehtoisvoimin toimivien 30 jäsenyhdistyksensä tueksi, jotta nämä pystyvät kehittämään toimintaansa ja palvelemaan jäseniään mahdollisimman hyvin. Toimintavuoden keskiössä olivat erityisesti viestintään liittyvien asioiden sekä lasten- ja nuortentoiminnan kehittäminen. Suomi 100 -juhluvuoden merkeissä järjestettiin erilaisia valtakunnallisia ja muita tapahtumia.

Yhteiskunnan yleiset muutokset heijastelevat myös järjestökentälle ja vapaaehtoistoimintaan, ja myös keliakiayhdistyksissä on tarve toiminnan uudistamiselle. Jotta yhdistystoiminnan vetovoimaisuus säilyy, toteutettiin keliakiayhdistysten toimintaa koskeva tulvaisuustyöskentely, jossa rakennettiin kolme vaihtoehtoista skenaariota keliakiayhdistysten tulevaisuudesta vuonna 2025. Työskentelyä jatketaan aluekoulutuksissa keväällä 2018.

Liiton viisi aluetoimistoa olivat keskeisessä roolissa liiton alueellisessa neuvonta-, vaikuttamis- ja edunvalvontatyössä. Keliakiayhdistyksille sekä yksittäisille jäsenille ja muille kiinnostuneille tarjotun koulutus- ja muun tuen lisäksi aluevastaavat tekivät laajaa verkostoyhteistyötä sekä kouluttivat ja konsultoivat alueillaan ammattilaisia terveydenhuollossa ja ravitsemissektorilla.

Aluevastaavien toiminnan selkeyttämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi otettiin käyttöön neljä teemaluentoa, jotka saivat hyvän vastaanoton. Suosituin luennoista oli Gluteenitonta ruokaa turvallisesti ja maalaisjärjellä.

Yhdistysten toimintaa tuettiin taloudellisesti myöntämällä jäsenjärjestöavustuksia. Liiton STEAlta samaa uutta avustusta myönnettiin kolmeen strategian mukaiseen tarkoitukseen: lasten- ja nuortentoimintaan, vapaaehtoisten kouluttautumiseen sekä yhdistykselle uuteen tai uudelleen toimintaan. Ensimmäisen avustusvuoden kokemukset olivat hyviä. Avustus auttoi etenkin pienimpiä yhdistyksiä järjestämään sellaista toimintaa, mihin niillä ei muutoin olisi ollut mahdollisuuksia.

Yhdistysviestinnän kehittämiseksi sekä vuorovaikutteisuuden lisäämiseksi liiton ja yhdistysten välisessä sekä yhdistysten keskinäisessä viestinnässä otettiin käyttöön Microsoftin Office365-pohjainen palvelu, joka pitää sisällään Juttutupa-keskustelualueen ja Tietolaari-tiedostopankin. Yhdistysten hallitusten jäsenet, joilla on sähköpostiosoite, saivat palveluun henkilökohtaisen käyttäjätunnuksen. Palvelusta järjestettiin käyttökoulutus verkkokoulutuksena ja käyttöä opastettiin muiden tapaamisten yhteydessä. Loppuvuodesta tehtiin palvelun käytöstä kysely, jonka tulosten pohjalta suunniteltiin palvelun lisämarkkinointia ja aktivointia seuraavaan vuoteen.

Yhdistysten tapahtumamarkkinoinnin kehittämistä tuettiin järjestämällä viestintävastaaville loppuvuodesta kaksi Houkutteleva tapahtumaviestintä -koulutusta. Yksi suunnitelluista koulutuksista jouduttiin perumaan ilmoittautuneiden vähäisen määrän vuoksi.

Tapahtumia Suomi 100 vuotta -teemalla

Syyskuussa vietetyn keliakiaviikon Kaikki syömään! -teema kokosi Suomi 100 -hengessä yhteisten gluteenittomien ruoka- ja kahvipöytien ääreen yli 1 600 henkeä. Juhlavuoden kunniaksi yhdistykset järjestivät yli sata keliakiaviikon tapahtumaa. Viikon tavoitteena oli lisätä vuoropuhelua alan ammattilaisten kanssa ja varmistaa hyvä valikoima turvallisia gluteenittomia tuotteita.

Yhdistykset toimittivat viikon teemaan liittyvää kampanjakorttia satoihin kahviloihin ja ravintoloihin. *"Kävimme viemässä isolla porukalla Kaikki syömään -kortteja kaikkiin keskikaupungin ravintoloihin ja kahviloihin"*. Kortti otettiin hyvin vastaan. Osa kortin saaneista kuitenkin koki osaavansa asiat jo ennestään riittävän hyvin, tai että päätökset tehdään ylempänä, eikä yksittäinen työntekijä voi ottaa kantaa.

Keliakiaa sairastavien lasten ja heidän isovanhempiensa yhteinen Kädet jauhoissa -teemapäivä järjestettiin marraskuussa samanaikaisesti Kuopiossa, Oulussa, Seinäjoella, Turussa ja Espoossa. Päivän tavoitteena oli lisätä sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja yhdessäoloa. Lisäksi järjestettiin valtakunnallinen perheleiri, jonne voitiin ottaa kaikki kiinnostuneet. yli 80 osallistujaa. Perinteiselle jäsenmatkalle Itävaltaan osallistui 44 henkilöä.

Jäseniä osallistettiin toiminnan arviointiin sekä kehittämiseen liiton ja yhdistysten tekemien kyselyiden avulla.

Liiton yli 20 vuotta jäsenenä olleille tekemän kyselyn vastaajat olivat pääsääntöisesti erittäin tyytyväisiä liiton toimintaan ja palveluihin. 86 % vastanneista oli sitä mieltä, että keliakiajärjestö on vastannut heidän odotuksiinsa hyvin tai erinomaisesti. Toiveet ja odotukset kohdistuivat eniten gluteenittoman arjen tukemiseen ja etujen valvontaan. Lisäksi toiveita ja odotuksia oli tapahtumia ja toimintaa kohtaan sekä yhteiskuntaan vaikuttamiseen. Tärkeimmiksi hyödyiksi koettiin tieto gluteenittomista tuotteista ja palveluista, tutkimustieto keliakiasta, arjen vinkit, vaikuttamistoiminta sekä Keliakia-lehti.

Keliakianuoret toteuttivat vuoden alussa nuorille oman jäsenkyselyn, jossa kävi ilmi muun muassa, että keliakianuorten viestintä ei oikein tavoita kohderyhmää. Nuoret kehittivät kyselyn tulosten pohjalta toimintaansa, erityisesti viestintää ottaen käyttöön muun muassa suoran sähköpostimarkkinoinnin.

2. EDISTÄMME JÄSENTEN TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA

Päämäärä 2020

Monimuotoinen neuvonta- ja kuntoutustoiminta tukee jäsenten laaja-alaista hyvinvointia. Keliakian saumaton hoitopolku toimii terveydenhuollossa.

Tavoitteet vuodelle 2017

Tarjoamme tietoa, tukea ja toimintaa, jotta jäsenemme motivoituvat ja sitoutuvat hoitamaan itseään hyvin. Kehitämme neuvonnan sekä kuntoutuksen, vertaistuen ja virkistystoiminnan muotoja ja tarjontaa. Vaikutamme siihen, että keliakiaosaaminen terveystoiminnassa vahvistuu ja alidiagnostiikka vähenee. Edistämme keliakian saumattoman hoitopolun toteutumista. Varmistamme tiiviin yhteistyön tiedeyhteisöjen kanssa.

Tavoitteet ja toteutuma 2017

Tavoitteet 2017	Suunnitellut toimenpiteet 2017	Mittarit	Toteutuma 2017
Tarjoamme tietoa, tukea ja toimintaa, jotta jäsenemme motivoituvat ja sitoutuvat hoitamaan itseään hyvin. Kehitämme neuvonnan, kuntoutuksen, vertaistuen ja virkistystoiminnan muotoja ja tarjontaa.	Tarjoamme neuvontaa jäsenille ja heidän läheisilleen (sairaus, ruokavaliohoito, ravitsemus, gluteenittomat tuotteet ja palvelut, henkinen ja sosiaalinen hyvinvointi, matkailu, sosiaaliturva).	<ul style="list-style-type: none"> Kontaktimäärät Kysyjien palaute 8/10 Suunta-palvelun nostojen määrä 	<ul style="list-style-type: none"> Kontaktimäärä 1 937 Palaute 9,2/10 Somessa jaettiin leivonta- ja tuotevinkkejä, ravintolavinkkejä ja gluteenittomia reseptejä. Aluevastaavat pitivät yhdistysten tilaisuuksissa 36 teemaluentoa neljästä aihepiiristä, osallistujia yht. 876.
	Asiantuntijalääkäri antaa puhelinneuvontaa joka kuukauden 2. ja 4. maanantai.	<ul style="list-style-type: none"> Kohderyhmän tavoittaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Neuvonta toteutui
	Julkaisemme uuden kirjan Gluteenittomasti -kirjasarjaan.	<ul style="list-style-type: none"> Myyntitavoite 500 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> Tarjolla pientä suolaista -kirja julkaistiin 10/2017. Myyntimäärä 189 kpl
	Järjestämme sopeutumisvalmennuskursseja eri kohderyhmille.	<ul style="list-style-type: none"> Kurssien määrä väh. 6 Osallistujien palaute 8/10 Yrityksille toimitetaan palaute kurssien tuotenäytteistä. 	<ul style="list-style-type: none"> Kursseja 14 Osallistujia 251 Hakijoita 282. Palaute 8,9/10 Yritykset saivat palautteen jokaisen kurssin jälkeen.

	Järjestämme risteilyn pitkään keliakiaa sairastaneille arpajaisten tuotolla.		<ul style="list-style-type: none"> 75 osallistujaa Palaute 9,2/10
	Keliakia-lehti ilmestyy 5 kertaa vuodessa.	<ul style="list-style-type: none"> Lukijapalaute väh. 8/10. 	<ul style="list-style-type: none"> Lukijapalaute 8,9/10.
	Verkkopalvelumme keliakialiitto.fi ja gluteenitonsuunta.fi tarjoavat tietoa ja tukea eri kohderyhmille.	<ul style="list-style-type: none"> Käyntimäärät: keliakialiitto.fi 560 000 ja gluteenitonsuunta.fi 30 000 Palautekyselyn kouluarvosana väh. 8/10 Julkaistujen blogikirjoitusten määrä 	<ul style="list-style-type: none"> Verkkosivuilla oli 576 242 käyntiä, Suunta-verkkopalvelussa 18 129 käyntiä ja Suunnan blogeissa 28 julkaistua kirjoitusta. Suunta-verkkopalveluun alettiin hakea vuoden lopussa uusia bloggaajia. Samalla osa vanhoista lopetti.
	Lähetämme uutiskirjeen jäsenille.	<ul style="list-style-type: none"> Uutiskirjeiden määrä 10 kpl Uutiskirjeiden saajien määrä väh. 11 500/ kirje 	<ul style="list-style-type: none"> 10 uutiskirjettä Kirjeen saajia oli noin 11 500.
	Tarjoamme sosiaalisen median kanavissa tietoa ja tukea eri kohderyhmille.	<ul style="list-style-type: none"> Facebookissa 5 000 tykkääjää Twitterissä 1 600 seuraajaa Instagramissa 1 400 seuraajaa YouTubeessa 12 000 näyttökertaa 	<ul style="list-style-type: none"> Facebookissa 5 860 tykkääjää, Twitterissä 1 707 seuraajaa ja Instagramissa 1 489 seuraajaa YouTube-videoilla oli 21 917 näyttökertaa.
	Järjestämme tuettuja lomiam Maaseudun terveys- ja lomahuollon kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> Lomaviikkoja 6 Osallistujia 170 	<ul style="list-style-type: none"> Lomaviikkoja 6 Osallistujia 205 Hakijoita 623
Vaikutamme siihen, että keliakiaosaaminen terveyspalveluissa vahvistuu ja alidiagnostiikka vähenee.	Etsimme keinoja vahvistaa keliakiaosaamista perusterveydenhuollossa nykyisillä resursseillamme.	<ul style="list-style-type: none"> Printtilehden postitus terveydenhuollossa työskenteleville ravitsemusterapeuteille sekä keliakiaiyhdyshenkilöille 	<ul style="list-style-type: none"> Lehti postitettu 40 keliakiaiyhdyshenkilölle ja 146 ravitsemusterapeutille Lukuoikeus sähköiseen lehteen vuoden lopussa 365 ravitsemusterapeutilla ja ravitsemustieteen opiskelijalla
	Seuraamme keliakian Käypä hoito -suosituksen toteutumista.	<ul style="list-style-type: none"> Reagointi tarpeen mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> Ei toimenpiteitä Opinnäytetyö Diakonia AMK:sta syksyllä.
	Ylläpidämme ja kehitämme ravitsemusterapeuttien verkkopalvelua.	<ul style="list-style-type: none"> Uutiskirje 3-4 kertaa vuodessa 	<ul style="list-style-type: none"> Kaksi uutiskirjettä ravitsemusterapeuteille

	Tiedotamme uudesta Duodecimin kustantamasta Keliakia-kirjasta terveydenhuoltoon sähköisissä kanavissamme.		<ul style="list-style-type: none"> • Keliakia-kirja julkaistiin sähköisenä. • Ravitsemusasiantuntija mukana toimitustiimissä sekä kirjoittajana • Tiedotus vuonna 2018
Edistämme keliakian saumattoman hoitopolun toteutumista.	Aktivoimme sairaanhoitopiirejä järjestämään ensitietopäiviä ja olemme niissä mukana.	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivointiyhteydenot tojen määrä. • Aluevastaavan luentojen määrä ensitietopäivissä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aluevastaavat luennoivat viidessä ensitieto-tapahtumassa. • Lisäksi vaikutettiin kuuteen muuhun terv.huollon yksikköön ensitietopäivän järjestämiseksi, ei toteutuneita tilaisuuksia vielä v. 2017.
	Koulutamme tarpeen tullen terveydenhuollon ammattilaisia.		<ul style="list-style-type: none"> • Yksi luento terveydenhuollon ammattilaisille. Osallistujia 40. • Luento terveydenhuollon opiskelijaharjoittelijoille, osallistujia 120. • 16 tapaamista kel.yhdyshenkilöiden ja ravitsemusterapeuttien kanssa.
Varmistamme tiiviin yhteistyön tiedeyhteisöjen kanssa.	Kehitämme asiantuntijaneuvoston kokoonpanoa. Ravitsemusjaosto toimii aktiivisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • Neuvoston ja jaoston jäsenten määrä. • Kokouksiin osallistuneiden määrä. • Materiaalien työstöön liittyvien kontaktien määrä. 	<ul style="list-style-type: none"> • viisi uutta jäsentä asiantuntijaneuvostoon • Neuvoston kokoukseen osallistui 18/24. • Ravitsemusjaoston kokoukseen osallistui 5/10 ja 5/10. • Ravitsemusjaosto työstö suosituksen kaurajuomien käytöstä.
	Jaamme tutkimusapurahoja keliakiatutkimukseen ja valitsemme vuoden keliakiatutkijan.	<ul style="list-style-type: none"> • Apurahoja jaetaan yhteensä 12 000 €. • Apurahojen hakijoiden määrä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apurahaa haki 9 hlöä • Apurahoja myönnettiin 7 tutkijalle, yhteensä 12 500 €

Muut keskeiset tunnusluvut

- Painetun Keliakia-lehden painos oli 20 000–23 000 kpl (23 000–32 000), osoitteellinen jakelu noin 21 000 (21 000) ja sivumäärä 216 (216).
- Verkkouutisia julkaistiin 27 (35).
- Jäsensivuilla oli käyntejä 3 107 (3 463).
- Jäsensivujen keskustelupalstalla oli käyntejä 2 533 (4 596).
- Jäsensivujen Yhdistyksille-osiossa oli käyntejä 319 (477).
- Vuoden aikana medialle lähetettiin tiedotteita 16 (12).

- Facebook-sivuilla suosituimmat päivitykset tavoittivat noin 20 600 (lähes 14 000) Facebookin käyttäjää.
- Twiittauksia julkaistiin vuoden aikana 110 (245).
- Instagramissa julkaistuja kuvia 351 (229).
- Uusia YouTube-videoita julkaistiin 17 (1). Videoiden katseluaika oli yhteensä 56 906 (36 007) minuuttia.
- SlideSharessa julkaistiin 1 esitys (1), ”Gluteeniton merkki auttaa kuluttajaa”, jota käytiin vuoden aikana katsomassa 78 kertaa.
- Sähköinen uutiskirje lähetettiin 10 (12) kertaa. Uutiskirjeen saaneita oli vuoden lopussa noin 11 500 (noin 11 100).

Neuvontaa ja arjen vinkkejä kasvatusten ja verkossa

Ruokavalioidon neuvontaa annettiin vahvasti sähköisesti. Keliakikoiden ja heidän läheistensä lisäksi neuvontaa annettiin niin terveydenhuollon kuin ravitsemisalalan ammattilaisille sekä kaikille gluteenittomasta ruokavaliosta kiinnostuneille. Tavoitteena oli tehdä gluteeniton elämä mahdollisimman helpoksi, joten vaikutustyötä tehtiin myös tuotevalmistajien, kauppojen ja viranomaisten kanssa. Halusimme lisätä tietoa keliakiasta ja gluteenittomasta ruokavaliosta koko yhteiskunnassa.

Gluteenittomasti -kirjasarjaan julkaistiin uusi kirja Tarjolla pientä suolaista. Reseptiikka oli vahvasti esillä somessa. Reseptiikan lisäksi jaoin myös muitakin vinkkejä gluteenittoman arjen helpottamiseksi.

Sopeutumisvalmennuskursseja järjestettiin ennätysmäärä, peräti 14. Ylimääräisiä kursseja voitiin järjestää neljä, kun sopeutumisvalmennuksen budjetti alittui kilpailutuksen kautta määräytyneiden suunniteltua edullisempien kurssipaikkojen johdosta. Tämän ansiosta jopa 89 % hakijoista pääsi kurssille. Ylimääräisinä ja uusina järjestettiin toiveiden perusteella kurssi ihokeliakikolle ja kaksi koko perheelle tarkoitettua kurssia.

Pitkään keliakiaa sairastaneiden tietoja päivitettiin virkistysristeilyllä. Lääkärin ja ravitsemusterapeutin luentojen ohella tapahtuma antoi vertaistukea, kun osallistujina oli yli 20 vuotta keliakiaa sairastaneita. Palaute risteilystä oli erinomaista, risteilyä kuvattiin sanoilla "Kuin lääkettä suoraan suoneen!".

Asiantuntijaneuvoston kokoonpanoa kehitettiin kutsumalla ryhmään nuoria keliakiatutkijoita. Työtä tehtiin myös uuden, terveydenhuollolle suunnatun Keliakia-kirjan kirjoittamisen kanssa. Kirja julkaistiin sähköisenä. Terveydenhuollon osaamista tuettiin pääasiassa Keliakia-lehden ja uutiskirjeiden avulla sekä ylläpitämällä ravitsemusterapeuttien verkkopalvelua.

Vuoden keliakiatutkijaksi valittiin Suvi Kalliokoski.

Keliakia-lehteä uudistettiin vuoden alussa osittain lukijakyselyn (12/2016) vastausten perusteella. Kansi sai uutta ilmettä, lehden paperi vaihdettiin ja sisältöä viilattiin. Lukijakyselyiden (12/2016 ja 12/2017) vastausten perusteella lehden kiinnostavimmat aihealueet ovat säilyneet samoina: 1) tuoteuutuudet ja gluteenittomat tuotteet, 2) tutkimustieto keliakiasta ja lääketieteen uutiset keliakiasta sekä 3) gluteenittomaan ruokavalihoitoon liittyvät jutut. Kyselyiden perusteella lehti ja sen mainokset luetaan entistäkin tarkemmin.

Liiton verkkosivujen uudistusta jatkettiin. Uudistuksen toteutus kilpailutettiin ja sivuston rakentaja valittiin. Sisällön suunnittelu jatkui. Sivujen julkaisu siirtyi vuoteen 2018, sillä työhyvinvointiprosessi vei työntekijöiden aikaa ja lisäksi liiton viestinnässä tapahtui henkilöstövaihdoksia. Liiton verkkotiedottaja irtisanoutui ja hänen tilalleen valittiin uusi viestinnän asiantuntija. Liiton graafinen suunnittelija irtisanoutui myös ja hänen tehtävänsä päätettiin ulkoistaa toistaiseksi. Uuden freelancer-pohjaisen graafikon haku aloitettiin vuoden lopussa. Uudet verkkosivut tulevat tarpeeseen, sillä mobiilikäytön osuus on kasvanut jo 59 prosenttiin.

Keliakialiiton käyttämien sosiaalisen median kanavien yleisöt kasvoivat edelleen: sekä tykkääjien ja seuraajien määrät sekä jakojen ja saadun huomion määrät kasvoivat. Instagramissa seuraajien määrä kasvoi 22 %, Facebookissa tykkääjien määrä kasvoi 21 % ja Twitterissä seuraajien määrä kasvoi 12 % edellisestä vuodesta.

3. PARANNAMME VAIKUTTAMISTOIMINNALLA RUOKAVALIOHOIDON EDELLYTYKSIÄ

Päämäärä 2020

Liitto on laajasti verkostoitunut asiantuntija ja aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttaja, jonka ääntä kuunnellaan.

Tavoitteet vuodelle 2017

Vaikutamme gluteenittomien tuotteiden ja palveluiden turvallisuuteen, valikoimaan, saatavuuteen ja hintoihin. Vaikutamme keliakiaa sairastavien sosiaaliturvaan. Otamme kantaa lainsäädäntöön ja muuhun yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Osallistumme kansainväliseen yhteistyöhön ja vaikuttamistoimintaan.

Tavoitteet ja toteutuma 2017

Tavoitteet 2017	Suunnitellut toimenpiteet 2017	Mittarit	Toteutuma 2017
Vaikutamme gluteenittomien tuotteiden ja palveluiden turvallisuuteen, valikoimaan, saatavuuteen ja hintoihin.	Tarjoamme neuvontaa ja koulutusta ravitsemisalan ammattilaisille.	<ul style="list-style-type: none"> Koulutuksia 4 Koulutusten osallistujia väh. 140 Koulutuspalaute väh. 8/10 Uutiskirjeet 4 kpl ja saajien määrä 	<ul style="list-style-type: none"> Koulutuksia 6 Osallistujia 120 Palaute 8,6/10 Uutiskirjeet 4 kpl, saajia 367 Räätälöityjä koulutuksia 7, osallistujia 25 Verkkokoulutus kehitettiin.
	Järjestämme Gluteenittomuus ammattikeittiöissä -koulutuspäiviä ja räätälöityjä koulutuksia tarpeen mukaan.		
	Hallinnoimme Gluteenittoman palvelun merkkiä, markkinoimme sitä yrityksille ja lisäämme sen tunnettuutta.	<ul style="list-style-type: none"> Merkin käyttöoikeuden saaneiden yritysten ja toimipaikkojen määrä Markkinointi 100 yritykselle Budjettitavoitteiden toteutuminen Liiton artikkelit ammattilehdissä 4 kpl 	<ul style="list-style-type: none"> Merkin käyttöoikeuden saaneita yrityksiä ja toimipaikkoja 6 Budjettitavoite alittui
	Teemme yhteistyötä vähittäiskauppojen ja -ketjujen kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> Yrityskontakteja 100 Vuosineuvotteluita 4 	<ul style="list-style-type: none"> Yrityskontakteja 90 Vuosineuvotteluita 3
Teemme yhteistyötä tuotevalmistajien ja maahantuojien kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyötapaamisia väh. 20 Kontaktit yritys yhteistyön osalta väh. 50 Yhteistyösopimusten määrä Uusien yhteistyömuotojen määrä Uusien yhteistyökumppaneiden määrä Tuoteluettelon ilmoitusten määrä väh 30, latauskerrat 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyötapaamisia 20 Aktiivisten yhteistyö/yhteydenpito yrityskumppaneiden määrä yli 60 Yhteistyösopimuksia 10 Uusia yhteistyömuotoja 1 Uusia yhteistyökumppaneita noin 20 Gl. tuotteita oppaan ilmoituksia 25, latauskertoja verkkosivuilla yli 70 000 Budjettitavoite toteutui 	

		verkkosivuilla väh 36 000 <ul style="list-style-type: none"> Budjettitavoitteiden toteutuminen 	
	Kehitämme Gluteeniton elämä - messutapahtumaa.		<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyökumppaniksi Suomen messut -osuuskunta Uusi Lautasella 2018 -tapahtuma 35 yritystä varannut messuosaston Gluteeniton elämä -alueelta 35 näytteilleasettajaa Gluteeniton elämä -alueella Sponsoriyhteistyökumppaneita 5
	Halinnoimme Gluteenittoman tuotteen merkkiä, markkinoimme sitä ja lisäämme sen tunnettuutta.	<ul style="list-style-type: none"> Merkin käyttöoikeuden saaneita tuotteita yli 340 Uudet merkin saaneet tuotteet kasvua +10 % Yrityksiä yli 25 Budjettitavoitteiden toteutuminen 	<ul style="list-style-type: none"> Merkin käyttöoikeuden saaneita tuotteita 343. Uudet merkin saaneet tuotteet: kokonaismäärän kasvu +5,2 %, uusia tuotteita 56. Yrityksiä 31. Budjettitavoite alittui Raportointi AOECS:lle 4 kertaa vuodessa.
Vaikutamme keliakiaa sairastavien sosiaaliturvaan.	Teemme hintaselvityksen gluteenittomien tuotteiden hintojen ja ruokavalion aiheuttamien lisäkustannusten kartoittamiseksi. Avustamme lakialoitteen tekemisessä.	<ul style="list-style-type: none"> Selvityksen kattavuus ja vertailukelpoisuus aikaisempiin selvityksiin. Tulosten näkyvyys mediassa. Tulokset käsitelty keliakiaverkostossa. Lakialoite keliakiakorvauksesta eduskunnassa. 	<ul style="list-style-type: none"> Gluteenittomien tuotteiden hintaselvitys helmikuussa. Hintatietoja kerättiin 65 paikkakunnalta, 162 kaupasta ja 151 tuotteesta. Tiedote tuloksista meni hyvin läpi mediassa. Tiedotus keliakiaverkostolle Lakialoite ei toteutunut. Selvittelimme korvauksen paikkaa etuusjärjestelmissä.
	Nostamme keliakian ja gluteenittomuuden kuntavaaliteemoihin Teemme yhteistyötä päättäjien kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> Kuntavaalitavoitepaperi Kontaktien määrä vaikuttamistyössä: liitto ja yhdistykset. Keliakiaverkoston kokoontuminen 2-3 kertaa. Aktiivinen yhteydenpito: Potka, Soste, STM ja Kela 	<ul style="list-style-type: none"> Laadimme kuntavaalitavoitepaperin ja ohjeistukset yhdistyksille paikalliseen vaikuttamiseen Lähetimme vaalitavoitteet keliakiaverkostoille, puolueille ja maakuntien puoluetoimistoille keliakiaverkosto ei kokoontunut, mutta

			heille lähetettiin 4 tiedotetta <ul style="list-style-type: none"> • palaveri Kelan kanssa • Potkassa 5 kokousta, Nyrkissä 3 • KHO:n päätös 11/2017 toimeentulotukiasiassa • laadittu kannanotto ravitsemusohjauksen saatavuuden varmistamiseksi, mukana 4 muuta järjestöä
Otamme kantaa lainsäädäntöön ja muuhun yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.	Seuraamme lainsäädännön kehitystä ja otamme tarvittaessa kantaa.	<ul style="list-style-type: none"> • Seuranta ja reagointi tarpeen mukaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ei toimenpiteitä.
Osallistumme kansainväliseen yhteistyöhön ja vaikuttamistoimintaan.	Toimimme aktiivisesti Euroopan keliakiayhdistysten verkostoissa. AOECs:n hallituksen jäsenyys. Yhteistyöt Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> • Aktiivisuus Boardissa ja työryhmissä. • Kokouksiin osallistuvien liiton edustajien määrä ja aktiivisuus. • Lausunnot/kannanotot. 	<ul style="list-style-type: none"> • liitolla edustaja AOECs:n hallituksessa, 7 kokousta, pääosin puhelinkokouksia. • kansainvälisen ravintolamerkki-työryhmän johtaminen • AOECs:n vuosikokouksessa 2 edustajaa. • Euroopan keliakianuorten vuosikokouksessa 1 edustaja.

Muut keskeiset tunnusluvut: lle 16 vuotiaan keliakiaa sairastavan lapsen vammaistukea sai vuoden lopussa 2 627 (2 535) henkeä.

- Lähetettiin eduskunnan keliakiaverkostolle neljä tiedotetta
- Julkaistiin Gluteenittomia tuotteita 2017 -opas: sivuja 55 (55), painos 23 000 (30 000) kpl ja verkkosivulatauksia yli 54 000 (43 000) kertaa ja lisäksi verkkosivuilla olevia oppaan listauksia ladattu noin 17 600 (15 000) kertaa.
- Myönnettiin Gluteenittoman tuotteen merkin käyttöoikeuksia kuudelle (neljälle) uudelle yritykselle ja 56 (49) uudelle tuotteelle.
- Myönnettiin Gluteenittoman palvelun merkin käyttöoikeuksia seitsemälle yritykselle.
- Järjestettiin Gluteenittomuus ammattikeittiöissä -täydennyskoulutuspäiviä 6 (6), osallistujia yhteensä 120 (279).
- Lähetettiin 4 (3) uutiskirjettä ravitsemisalalan ammattilaisille.

Aktiivista vaikuttamistyötä ja täysin uusi messutapahtuma

Gluteenittomien tuotteiden saatavuus kaupoissa on parantunut entisestään. Myös tuotevalikoima on kasvanut. Yritysten kiinnostus Gluteenittoman tuotteen merkin käyttöoikeuden hakemiseen kasvoi edelleen. Merkin käyttöoikeuden saaneiden tuotteiden kokonaismäärä lisääntyi viidellä prosentilla edellisestä vuodesta. Merkkijärjestelmän piiriin saatujen yritysten määrä kasvoi 19 prosentilla edellisestä vuodesta.

Tuotevalikoiman kasvu näkyi myös Gluteenittomia tuotteita -oppaan sisällön laajentumisena. Gluteenittomia tuotteita -opas on Keliakialiiton ladatuin verkkosivumateriaali ja latausmäärä kasvoi edellisestä vuodesta lähes 63 prosenttia. Gluteenittoman tuotteen merkki ja Gluteenittomia tuotteita -opas auttavat gluteenitonta ruokavaliota tarvitsevaa tunnistamaan hänelle sopivat turvalliset tuotteet ja helpottavat tuotteiden löydettävyyttä.

Vuotta värittä gluteenittomien tuotteiden hintaselvitys, joka tehtiin neljän vuoden tauon jälkeen. Gluteenittomien elintarvikkeiden hintoja vertailtiin eri puolilla Suomea helmikuussa 2017. Keliakiayhdistysten edustajat keräsivät hintatietoja eri kaupparyhmien eri kokoisista vähittäistavarakaupoista yhteensä yli 8 300 kappaletta. Keskimääräisiä kilohintoja vertailtaessa lähes kaikkien tuoteryhmien hinnat ovat pysyneet samana tai laskeneet. Tuotteet ovat edelleen selvästi tavanomaisia tuotteita kalliimpia. Gluteenittomat jauhot ja jauhoseokset ovat yhdeksän kertaa vehnäjauhoa kalliimpia, gluteenittomat pastat ovat viisi kertaa tavanomaisia kalliimpia ja gluteenittomien leipien ja näkkileipien hintaero tavanomaisiin on hieman yli kaksinkertainen.

Hintaselvityksen hintatietojen perusteella arvioituna gluteenittomasta ruokavaliosta aiheutuu keskimäärin 62 euron lisäkustannukset kuukaudessa. Ylimääräiset kustannukset ovat laskeneet yhdeksän prosenttia edellisestä, vuonna 2013, tehdystä selvityksestä. Keliakiaa sairastavalle jää kuitenkin aikaisempaa enemmän maksettavaa, koska Kelan maksama ruokavaliokorvaus poistui vuoden 2015 lopussa.

Gluteeniton messutapahtuma on järjestetty neljä kertaa Tampereella. Kasvavan suosion ja suuren työmäärän vuoksi liitto päätti etsiä yhteistyökumppania tapahtuman järjestämiseen. Useampivuotinen yhteistyösopimus solmittiin Suomen Messut Osuuskunnan kanssa. Gluteeniton elämä -messut laajenevat erityisruokavaliomessuiksi ja tapahtuman nimi muuttuu Lautasella-messuiksi, jotka järjestetään ensimmäistä kertaa Helsingin Messukeskuksessa keväällä 2018. Tapahtuma- ja sisältösuunnittelua tehtiin messujen kehitysryhmässä, johon kuuluvat järjestäjien lisäksi yhteistyökumppaneina Astma-, Iho- ja Allergialiitto, Vegaaniliitto ja Raaka- ja elävä ravinto ry. Keliakialiiton rooli on vastata Gluteeniton elämä -alueen osastomyynnistä ja tapahtuman sisällön tuotannosta gluteeniton-teeman sisällä sekä markkinoida tapahtumaa omissa kanavissaan. Ensimmäiset osastopaikat varattiin elokuussa ja vuoden loppuun mennessä yli puolet Gluteeniton elämä -alueen osastoista oli myyty.

Edellisenä vuonna julkaistu Gluteenittoman palvelun merkki otti ensi askelensa kahvila- ja ravintolamaailmassa. Gluteenittoman palvelun merkki helpottaa gluteenittoman ruokavalion noudattamista kodin ulkopuolella, kun palveluntarjoaja voi kertoa sen avulla gluteenittomasta osaamisestaan. Merkin saaneita yrityksiä oli vuoden lopussa kuusi. Ravitsemisalalan ammattilaisia koulutettiin edellisten vuosien tapaan Gluteenittomuus ammattikeittiöissä -koulutuksissa, joiden rinnalle kehitettiin samansisältöinen verkkokoulutus.

Sosiaaliturvavaikuttamiseen laadittiin kuntavaalitavoitteet-kannanotto, jossa nostettiin esille keliakian varhaisen diagnostiikan tärkeyttä, ravitsemusterapeutin ohjauksen välttämättömyyttä, gluteenittoman ruokavalion kustannusten huomioimista toimeentulotuessa sekä gluteenittoman ruoan saatavuutta ja turvallisuutta kunnan ateriapalveluissa.

Korkeimman hallinto-oikeuden 11/2017 tekemän päätöksen mukaan gluteenittoman ruokavaliohoidon ylimääräiset kustannukset tulee huomioida keliakiaa sairastavan toimeentulotukipäätöksessä. Tämä oli merkittävä edistysaskel, joka auttaa vähävaraisten keliakiaa sairastavien mahdollisuutta hoitaa sairauttaan.

Lisäksi laadittiin ravitsemusohjaukseen liittyvä kannanotto maakuntien väliaikaisille sosiaali- ja terveyshuollon uudistuksen valmistelutoimielimille palvelujen saatavuuden turvaamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa. Lausunnon allekirjoittivat myös Allergia-, Iho- ja Astmaliitto, Suomen Diabetesliitto, Crohn ja Colitis ja Syömishäiriöliitto -SYLI. Lisäksi selvitettiin mahdollisen keliakiakorvauksen rakenteellista paikkaa Kelan etuusjärjestelmissä asiantuntijoiden kanssa.

Eduskunnan keliakiaverkosto ei kokoontunut vuoden aikana, mutta verkostolle lähetettiin neljä tiedotetta ja oltiin muutoin yhteyksissä.

4. VAHVISTAMME JÄRJESTÖMME TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIA

Päämäärä 2020

Toimiva organisaatio ja selkeät käytännöt varmistavat laadukkaan toiminnan. Vakaa talous turvaa järjestön kehittymisen.

Tavoitteet vuodelle 2017

Selkeytämme keskustoimiston, aluetoimistojen ja yhdistysten työnjakoa ja rooleja. Lisäämme järjestöyhteistyötä. Kehitämme henkilöstön osaamista ja hyvinvointia. Varmistamme liiton vakaan talouden ja riittävät resurssit, jotta pystymme toimimaan monipuolisesti. Etsimme uusia rahoitusmuotoja.

Tavoitteet ja toteutuma 2017

Tavoitteet 2017	Suunnitellut toimenpiteet 2017	Mittarit	Toteutuma 2017
Selkeytämme keskustoimiston, aluetoimistojen ja yhdistysten työnjakoa ja rooleja.	Käynnistämme kehittämisprosessin		<ul style="list-style-type: none"> Siirrettiin vuodelle 2018
Lisäämme järjestöyhteistyötä	Jatkamme järjestötapaamisia ja kokemusten vaihtoa. Etsimme aktiivisesti yhteistyömahdollisuuksia.	<ul style="list-style-type: none"> Tapaamisten määrä 	<ul style="list-style-type: none"> 2 yhteistyötapaamista Diabetesliiton kanssa Liiton laatimassa ravitsemuskannanotossa mukana 4 järjestöä Foodwestin ERIHYVÄ-hankkeen ohjausryhmän jäsenyys Yhteisiä sopekursseja 3 järjestön kanssa Lautasella-messuilla 3 järjestökumppania
Kehitämme henkilöstön osaamista ja työhyvinvointia.	<p>Teemme hyvinvointikartoituksen OP Vakuutuksen kanssa</p> <p>Järjestämme työhyvinvointipäivän</p> <p>Laadimme koulutussuunnitelman</p> <p>Järjestämme toimihenkilöpäiviä säännöllisesti</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hyvinvointikartoituksen ja kyselyn tulos parempi kuin 2016 Sairauspoissaoloprosentti ei kasva Tyhy-päivän palaute väh. 8/10 Koulutustarpeet on selvitetty ja suunnitelma tehty Toimihenkilöpäiviä 5 kpl, palaute väh. 8/10 	<ul style="list-style-type: none"> Työhyvinvointikartoituksen tulokset eivät parantuneet Sairauspoissaoloprosentti kasvoi. Käynnistettiin työhyvinvointihanke, jonka tavoitteena vahvistaa toimijuutta ja työhyvinvointia Tyhy-päivä onnistunut, ei numeroarvointia Koulutusbudjetti tiimeittäin Toimihenkilöpäiviä 3

	Jatkamme esimiesvalmennusta		<ul style="list-style-type: none"> Koulutukset yht. 5 päivää
Varmistamme liiton vakaan talouden ja riittävät resurssit, jotta pystymme toimimaan monipuolisesti.	Huolehdimme lakisääteisistä ja sääntömääräisistä asioista ja ennakoimme talouden kehitystä. Kirjanpito hoidetaan reaaliaikaisesti. Painopiste talousennusteissa (budjetit, kassavirtalaskelmat)	.	<ul style="list-style-type: none"> Toteutunut suunnitelmien mukaisesti Budjetit käsitelty kuukausittain.
	Varmistamme jäsenmäärän positiivisen kehityksen	<ul style="list-style-type: none"> Jäsenmäärän kehitys positiivinen Jäseniä yli 22 000 	<ul style="list-style-type: none"> Kokonais määrä pysynyt lähes vakaana, mutta maksaneiden määrä laski 409 henkilöä. Jäseniä 21 527
	Etsimme uusia rahoitusmuotoja ja hoidamme tutkimusrahastojen varoja		<ul style="list-style-type: none"> Toteutunut suunnitelmien mukaan. Juhlavuoden arpajaiset päättyivät
	Hoidamme jäsenrekisterin ja jäsenmaksulaskutuksen yhdistysten puolesta.	<ul style="list-style-type: none"> Jäsenrekisterin toimivuus Jäsenyysprosessin toimivuus Sähköisen jäsenkortin tilanneiden määrä Yhdistysten tyytyväisyys väh. 8/10 	<ul style="list-style-type: none"> Palautekyselyä yhdistyksille ei tehty. Sähköinen laskutus käytössä Sähköisen jäsenkortin käyttöönottoa siirrettiin.

Muut keskeiset tunnusluvut:

- Keliakiayhdistyksissä oli vuoden lopussa jäsenmaksun maksaneita jäseniä 19 666 (20 075)
- Uusia jäseniä liittyi 994 (1 219) ja 1 073 henkilön jäsenyys päättyi (1 345).
- Jäsenyhdistysten määrä 30 (30).
- Hallituksen kokouksia oli 9 (6), joista kaksi sähköpostikokousta, asioita 111 (106).
- Johtoryhmän kokouksia oli 23(21), henkilöstöpalavereja 11 (11)
- Henkilöstön sairauspoissaolot keskimäärin 12,7 päivää henkilötyövuotta kohti (11,9 pv). Sairauspoissaoloprosentti oli 5,1 % (4,7 %).
- STEAn (RAY:n) myöntämät avustukset olivat yhteensä 708 000 € (770 000) €.

Isoja panostuksia työhyvinvointiin

Keliakialiiton työntekijöiden määrä tilikauden aikana säilyi ennallaan ja oli keskimäärin 19. Henkilöstön työhyvinvointia tuettiin liikuntasetelein ja -kokeiluin sekä lounassetelikäytännöllä. Lisäksi työaikaa sai käyttää kuukausittain tunnin hierontaan. Kehityskeskustelut toteutettiin kahdesti vuoden aikana.

OP Vakuutuksen hyvinvointikartoituksen mukaan työhyvinvoinnin tila oli heikentynyt. Päätettiin käynnistää työhyvinvointivalmennus ID Salme Mahlakaarto Oy:n kanssa. Valmennus on sisältänyt neljä työnohjauksellista kohtaamispaajaa tiimeittäin, neljä henkilöstön työidentiteettivalmennuspajaa kahdessa eri ryhmässä, viestinnän työpajan, kaksi johtoryhmän valmennusta sekä viisi toiminnanjohtajan sparraussessiota. Valmennus jatkuu vuonna 2018.

Työyhteisössä laadittiin yhdessä toimivat palaverikäytännöt sekä ammatillisen yhteistyön ja hyvän johtamisen periaatteet ja otettiin nämä työkalut aktiiviseen käyttöön ja seurantaan. Valmennukseen on liittynyt myös runsaasti muita välitehtäviä. Lisäksi jatkettiin osallistavaa pienryhmätoimintaa (ospi).

Henkilöstön osaamista vahvistettiin tukemalla osallistumista erilaisiin koulutuksiin. Koulutuspäivien määrä oli yhteensä 32 eli keskimäärin 1,7 pv/henkilö.

Sairauspoissaolojen määrä ja sairauspoissaoloprosentti nousivat edellisestä vuodesta. Työterveyshuollosta vastasivat Pihlajalinnalla (entinen Dextra) ja sen yhteistyökumppanit eri puolilla Suomea.

Liitossa noudatettiin sosiaalialan järjestöjen työehtosopimusta ja luottamushenkilönä toimi Tuija Heliövuori.

Liittohallitus toimi aktiivisesti. Hallituksen puheenjohtajana toimi Inkeri Kerola ja varapuheenjohtajana Anu-Maria Laitinen. Laitisen 12 vuoden mittainen jakso liiton eri luottamustehtävissä päättyi. Hallituksen sihteerinä toimi toiminnanjohtaja Leila Kekkonen.

Liiton kirjanpito hoidettiin omana työnä. Palkanlaskenta oli ulkoistettu Priima Yrityslaskenta Oy:lle. Tositetarkastajana on toiminut liittohallituksen jäsen Päivi Valkeinen. Liiton varsinaisena tilintarkastajana on toiminut Idman & Vilén Grant Thornton Oy:stä KHT Mirja Juusela ja varatilintarkastajana KHT-yhteisö Idman & Vilén Grant Thornton Oy.

Keliakiayhdistysten jäsenmäärä oli lähes tavoitteiden mukainen, mutta jäsenmaksunsa maksaneiden määrä kääntyi lievään laskuun. Uusien jäsenten määrä jäi myös tavoitteesta. Toiminnan sisältöön ja houkuttelevuuteen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota, jotta se vastaa paremmin jäsenistön tarpeisiin.

Vuonna 2016 käynnistyneet liiton ensimmäiset tavara-arpajaiset päättyivät maaliskuussa. Arpajaisten tulos oli odotettua parempi. Joulumerkkikeräys vakiintui vuosittaiseksi toimintamuodoksi.

Tilikauden tulos osoitti 26.285,73 euroa alijäämää. Raha-automaattiyhdistyksen avustusten osuus oli 45,5 % kokonaistuotoista kun se edellisellä vuonna oli 39,2 %

LIITTEET

LIITE 1 TULOSLASKELMA JA TASE

TULOSLASKELMA

	1.1.2017 - 31.12.2017	1.1.2016 - 31.12.2016
VAR SINAINEN TOIMINTA		
YLEISTOIMINTA		
TUOTOT	296 643,28	508 102,25
KULUT		
Henkilöstökulut	-762 291,22	-783 576,71
Poistot	-1 410,02	-1 880,04
Muut kulut	-495 589,68	-554 232,11
	<u>-1 259 290,92</u>	<u>-1 339 688,86</u>
Yleistoiminta yhteensä	-962 647,64	-831 586,61
MUU VAR SINAINEN TOIMINTA		
TUOTOT		
STE A	147 628,17	141 583,75
Muut	9 654,00	9 705,00
	<u>157 282,17</u>	<u>151 288,75</u>
KULUT		
Henkilöstökulut STE A	-67 142,08	-53 970,67
Muut kulut STE A	-90 774,76	-97 318,08
	<u>-157 916,84</u>	<u>-151 288,75</u>
Muu var sinainen toiminta yhteensä	-634,67	0,00
TUOTTO/KULUJÄÄMÄ	-963 282,31	-831 586,61
VARAINHANKINTA		
TUOTOT	629 293,80	635 763,55
KULUT		
Muut kulut	-285 286,13	-279 395,33
	<u>-285 286,13</u>	<u>-279 395,33</u>
Varainhankinta yhteensä	344 007,67	356 368,22
TUOTTO/KULUJÄÄMÄ	-619 274,64	-475 218,39
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA		
TUOTOT	3 190,58	0,00
Sijoitustoiminta yhteensä	3 190,58	0,00
YLEISAVUSTUKSET		
RAY	588 000,00	588 000,00
	<u>588 000,00</u>	<u>588 000,00</u>
TILIKAUDEN TULOS	-28 084,06	112 781,61
RAHASTOSIIRROT		
Siirto omakatteisiin rahastoihin	-687,24	-692,48
Siirto muihin sidottuihin rahastoihin	2 485,57	-1 766,84
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	<u>-26 285,73</u>	<u>110 322,29</u>

TASE

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2016
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	4 230,08	5 640,10
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	<u>4 230,08</u>	<u>5 640,10</u>
Sijoitukset		
Muut osakkeet	148 473,65	148 473,65
Sijoitukset yhteensä	<u>148 473,65</u>	<u>148 473,65</u>
Omakatteisten rahastojen varat		
Maire Rossin muistorahaston varat	273 385,91	272 698,67
Omakatteisten rahastojen varat yhteensä	<u>273 385,91</u>	<u>272 698,67</u>
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	426 089,64	426 812,42
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Tavarat	61 582,39	61 765,20
	<u>61 582,39</u>	<u>61 765,20</u>
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	30 861,13	58 466,01
Siirtosaamiset	31 288,74	19 831,77
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	<u>62 149,87</u>	<u>78 297,78</u>
Rahoitusarvopaperit		
Muut rahoitusarvopaperit	0,00	25 990,16
Rahoitusarvopaperit yhteensä	<u>0,00</u>	<u>25 990,16</u>
Rahat ja pankkisaamiset	418 776,88	431 203,30
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	542 509,14	597 256,44
VASTAAVAA YHTEENSÄ	968 598,78	1 024 068,86
VASTATTAVAA		
31.12.2017		
31.12.2016		
OMA PÄÄOMA		
Omakatteiset rahastot	273 385,91	272 698,67
Muut sidotut rahastot	1 674,01	4 159,58
Edellisten tilikausien ylijäämät	362 751,84	252 429,55
Tilikauden alijäämä/ylijäämä	-26 285,73	110 322,29
	<u>611 526,03</u>	<u>639 610,09</u>
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN		
Ostovelat	34 197,96	35 416,51
Muut velat	17 546,37	21 306,76
Siirtovelat	305 328,42	327 735,50
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	<u>357 072,75</u>	<u>384 458,77</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	357 072,75	384 458,77
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	968 598,78	1 024 068,86

Idman Vilén Grant Thornton Oy
Hatanpään valtatie 26
33100 Tampere

P 0207 940 480
www.grantthornton.fi

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Keliakialiitto ry:n jäsenille

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Keliakialiitto ry:n (y-tunnus 0772892-6) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*. Olemme riippumattomia yhdistyksestä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen velvollisuudet

Hallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus vastaa myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka se katsoo tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus on tilinpäätöstä laatiessaan velvollinen arvioimaan yhdistyksen kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen.

Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhdistys aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhdistyksen sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä yhdistyksen kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhdistys pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, liitetiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus vastaa muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen sisältyvän informaation. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea toimintakertomukseen sisältyvä informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko toimintakertomukseen sisältyvä informaatio olennaisesti

ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomukseen sisältyvässä informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Tampereella, maaliskuun 27. päivänä 2018

Idman Vilén Grant Thornton Oy
tilintarkastusyhteisö

Mirja Juusela
KHT

LIITE 3.

KELIAKIALIITON HALLITUS V. 2017

Puheenjohtajat

Inkeri Kerola (pj) Anu-Maria Laitinen (vpj)

Varsinaiset jäsenet Yleisvarajäsenet

Marjatta Harvakari 1. Risto Soini

Aino Lehtonen 2. Johanna Niemelä

Annikki Soudunsaari

Marja-Liisa Lehtonen

Tauno Siltanen 1. Elina Järvelä-Reijonen

Sini Hölttä 2. Kati Kiljunen

Pekka Sedig

Päivi Valkeinen

LIITE 4. HALLITUKSEN ALAISET TOIMIKUNNAT JA TYÖRYHMÄT VUONNA 2017

TYÖVALIOKUNTA

Inkeri Kerola puheenjohtaja
Anu-Maria Laitinen varapuheenjohtaja
Leila Kekkonen toiminnanjohtaja
Päivi Valkeinen hallituksen jäsen
Marjo Aspegren järjestöpäällikkö
Eija Leppäkynnäs talouspäällikkö

VIESTINTÄTOIMIKUNTA

Kalle Kurppaprofessori, lasten gastroenterologi
Hanna Viitala ravitsemusterapeutti
Auli Saukkonen keliakikko, tiedottaja
Sanna Tapiola viestintäpäällikkö, keliakikko
Anu-Maria Laitinen hallituksen varapuheenjohtaja
Aino Lehtonen hallituksen jäsen
Suvi Hietaniemi keliakianuorten edustaja
Leila Kekkonen toiminnanjohtaja
Leila Alivuotila viestintäpäällikkö, päätoimittaja
Sanna Talsta verkkotiedottaja

JÄRJESTÖTYÖRYHMÄ

Eija Aaltonen Kotka
Hanne Nissinaho Kuusamo
Merja Koivunen Laihia
Anniina Sillanpää Rauma
Sini Hölttä Kemi
Heidi Laitinen Pieksämäki
Sanna Inkiläinen Keuruu
Maritta Palmroth Lahti
Iiris Pääkkönen Turku
Eila Ihalainen Helsinki
Suvi Hietaniemikeliakianuorten edustaja
Marjo Aspegren järjestöpäällikkö
Lisäksi aluevastaavat voivat osallistua tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

NUORISOTOIMIKUNTA

Marja Jeskanen Turku, toimikunnan vetäjä
Jenni Salo Helsinki
Suvi Hietaniemi Hämeenlinna
Miriam Salmenkangas Tampere
Laura Laakso Valkeakoski
Marjo Aspegren järjestöpäällikkö

VANHEMPAINTOIMIKUNTA

Henna-Riikka Sundström Karkkila
Heidi Leppänen Rauma
Markku Leppänen Rauma
Sari Takala Ilmajoki
Nanna Puntila kuntoutusvastaava

VUODEN GLUTEENITON TUOTE/YRITYS-KILPAILUN RAATI

Terhi Sankelo terveystarkastaja, Tampereen kaupunki
Jaana Heikkilä ravitsemusterapeutti
Sirpa Salonen keliakikko
Kilpailulla valittava keliakikko
Elina Järvelä-Reijonen hallituksen varajäsen
Sanna Arnala asiantuntijatiimin päällikkö
Marjo Jokinen tuoteasiantuntija

VUODEN KELIAKIMATEKO -KILPAILUN RAATI

Krista Järvinen keliakikkojäsen
Eeva Jeronen suunnittelija, Opintotoiminnan Keskusliitto ry
Marja-Liisa Lehtonen hallituksen jäsen
Jorma Taipalus keliakikkojäsen, Hämeenlinna
Marjo Aspegren järjestöpäällikkö

VAALITOIMIKUNTA

Sirpa Salonen Helsinki
Sirpa Miettinen Kuopio
Pertti Regnell Tampere
Raija Uusitorppa Rauma
Leila Virtanen Sastamala

TUTKIMUSRAHASTOJEN APURAHATYÖRYHMÄ

Kalle Kurppa Professori, TAYS
Erkki Savilahti Professori, HUS
Markku Heikkinen dosentti, KYS
Hannu Lähteenoja HLL, LT, gastroenterologi, TYKS
Tarja Kemppainen FT, ravitsemusterapeutti, Espoo
Leila Kekkonen sihteeri

TIETEELLINEN ASIANTUNTIJANEUVOSTO

Katri Kaukinen Professori, gastroenterologi, Tampere
Markku Mäki Emeritusprofessori, lasten gastroenterologi, Tampere
Jarmo Visakorpi Emeritusprofessori, lasten gastroenterologi, Tampere
Marja-Leena Lähdeaho Vastuualuejohtaja, lastenlääkäri, Tampere
Liisa Aine Dosentti, erikoishammaslääkäri, Tampere
Erkki Savilahti Professori, lasten gastroenterologi, Helsinki
Timo Reunala Emeritusprofessori, dermatologi, Helsinki
Hannu Salovaara Professori, viljateknologi, Helsinki
Hans Björknäs LL, sisät.erik.lääk., Vaasa
Markku Heikkinen Dosentti, gastroenterologi, Kuopio
Urpo Nieminen Dosentti, gastroenterologi, Helsinki
Tuula Sontag-Strohm FT, viljateknologi, Helsinki
Tarja Kemppainen FT, ravitsemusterapeutti, Espoo
Hannu Lähteenoja LT, HLL, gastroenterologi, Turku
Kalle Kurppa Professori, lastenlääkäri, Tampere
Ursula Schwab Professori, ravitsemustiede, Kuopio
Kaisa Hervonen LT, dermatologi, Tampere
Katri Lindfors Dosentti, FT, Tampere
Kaija-Leena Kolho Dosentti, lasten gastroenterologi, Helsinki
Marko Kalliomäki Dosentti, lasten gastroenterologi, Turku
Teea Salmi LT, dermatologi, Tampere
Olli-Pekka Koivurova LT, gastroenterologi, Oulu
Päivi Saavalainen Dosentti, geenitutkija, Helsinki

RAVITSEMUSJAOSTO

Jaana Heikkilä ravitsemusterapeutti, TYKS

Tarja Kemppainen ravitsemusterapeutti, Espoon kaupunki

Kaisa Ketonen ravitsemussuunnittelija, Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä

Heli Pyrhönen ravitsemusterapeutti, Mikkelin keskussairaala

Ursula Schwab Professori, ravitsemustiede, Kuopio

Hanna Viitala ravitsemusterapeutti, TAYS

Henna Lehikoinen ravitsemusterapeutti, Itä-Suomen aluevastaava

Sanna Arnala ravitsemusasiantuntija

Tarja Heimolehto tuoteasiantuntija

Marjo Jokinen tuoteasiantuntija

EDUSKUNNAN KELIAKIAVERKOSTO

Anneli Kiljunen SDP, puheenjohtaja

Satu Taavitsainen SDP

Niilo Keränen keskusta

Martti Talja keskusta

Sari Raassina kokoomus

Leena Meri perussuomalaiset

Sari Tanus KD

Johanna Karimäki vihreät

Outi Alanko-Kahiluoto vihreät

Matti Semi vasemmisto

Katja Hänninen vasemmisto

Marja-Leena Lähdeaho keliakia-asiantuntijalääkäri

Eija Kallioniemi toimittaja/keliakikko

Inkeri Kerola puheenjohtaja

Leila Kekkonen toiminnanjohtaja

Leila Alivuotila viestintäpäällikkö

Minna Halve sosiaaliturva-asiantuntija

LIITE 5 LIITON HENKILÖSTÖ

Liiton palveluksessa ovat vuoden 2017 aikana olleet seuraavat toimihenkilöt:

Toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa (T) tai määräaikaisessa työsuhteessa (M):

Ahola Kristiina, taloussihteeri	(T)
Alivuotila Leila, viestintäpäällikkö	(T) (osittainen hoitovapaa 1.1.-31.5.)
Arnala Sanna, ravitsemusneuvoja	(T)
Aspegren Marjo, järjestöpäällikkö	(T)
Girsén Eliisa, aluevastaava	(M) (I-S sijaisuus 1.8-31.12.)
Halve Minna, aluevastaava	(T)
Heimolehto Tarja, tuoteasiantuntija	(M)
Heliövuori Tuija, jäsenpalvelusihteeri	(T)
Jokinen Marjo tuoteasiantuntija	(T)
Järvelä Kaisa, viestinnän asiantuntija	(T) (1.11. alkaen)
Kekkonen Leila, toiminnanjohtaja	(T)
Laine Eeva, aluevastaava	(T)
Lehikoinen Henna, aluevastaava	(T) (perhevapaalla 28.4. alkaen)
Leppäkynnäs Eija, talouspäällikkö	(T)
Lindberg Eija, aluevastaava	(T)
Luukkonen Heidi, järjestöassistentti	(M) (1.5. alkaen)
Mikkonen Minna, harjoittelija	(M) (1.8.-31.10.)
Ollanketo Minnaleena, aluevastaava	(T) (opintovapaa 1.1.-31.5)
Pakaslahti Saara, toimittaja-taiteija	(M) (1.-30.6.)
Palovuori Riitta, aluevastaava	(M) (P-S sijaisuus 1.1.-31.5.)
Puntila Nanna, kuntoutusvastaava	(T) (osittainen hoitovapaa 1.1.- 30.6.)
Riitakorpi Marjut, järjestöassistentti	(M) (1.1.-31.5. ja 1.11.-31.12.)
Ruokonen Päivi, toimistosihteeri	(T)
Talsta Sanna, verkkotiedottaja	(T) (työsuhde päättyi 6.10.)
Tuomi Sonja, graafinen suunnittelija	(T) (työsuhde päättyi 17.11.)

yht. 25 kpl

LIITE 6

Vuoden keliakiateko -tunnustus ja myönnetyt ansiomerkit 2017

Vuoden keliakiateko -tunnustus

Leivontakilpailu 9-luokkalaisille, Pohjois-Savon keliakiayhdistys ry

Kunniamaininta

Ohjeistus tekstiviestien massalähetykseen, Porin seudun keliakiayhdistys ry

Kultainen ansiomerkki

Kettunen Kirsi, Joensuu

Kujanpää Paula, Sastamala

Ruokolainen Jorma, Joensuu

Virtanen Leila, Sastamala

Hopeinen ansiomerkki

Hanhila Rita, Helsinki

Huhtala Jaana, Huittinen

Järvinen Anita, Huittinen

Kervinen Rauha, Nurmes

Laine Marja-Leena, Kuusamo

Lehtonen Aino, Huittinen

Mononen Kauko, Outokumpu

Varis Anna-Leena, Joensuu

Pronssinen ansiomerkki

Ahvalo Mikko, Espoo

Elsinen Helena, Juuka

Harvakari Marjatta, Nurmijärvi

Ihalainen Eila, Helsinki

Koivuranta Arja, Sastamala

Kuronen Auli, Joensuu

Nyrhinen Tuula, Kitee

Paasonen Marja-Leena, Mikkeli

Salonen Jarmo, Sastamala

Soronen Sirkka, Joensuu

Toivonen Olavi, Sastamala

LIITE 7

Keliakialiiton tutkimusrahastoista jaettavat apurahat 2017

Tutkija	Tutkimusaihe	Apuraha €	Rahasto
Alakoski Anna, LL, Lempäälä	Gluteenittoman ruokavalion terveysvaikutukset ihokeliakiassa, prospektiivinen seurantatutkimus. Väitöskirjan osatyön tekemiseen	2 000	Tutkimusrahasto
Kivelä Laura, LL, Vantaa	Lasten keliakia: riskiryhmäseulonnoissa löytyneiden lasten taudinkuvan, hoitovasteen ja dieetin noudattamisen tutkiminen. Väitöskirjatutkimuksen tekemiseen	2 000	Maire Rossin rahasto
Mansikka Eriikka, LL Pirkkala	Ihokeliakian hoito ja ohutsuolen villusatrofian esiintyvyys ja merkitys ihokeliakiassa. Päätoimista tutkimistyötä varten korvaamaan ansiomenetystä.	1 500	Maire Rossin rahasto
Nurmi Rakel, LL, Helsinki	Keliakia ja munuaistaudit. Väitöskirjatyöhön ja ansionmenetyksen korvaamiseen.	1 000	Maire Rossin rahasto
Oittinen Mikko, FM, Kangasala	Epigeneettisen säätelyn häiriö ohutsuolen krypta-villus akselilla keliakiassa, jatkotutkimuksen tekemiseen ja väitöskirjatyön loppuunsaattamiseen.	3 000	Maire Rossin rahasto
Pasternack Camilla, LK, Tampere	Hoitamattoman ja hoidetun ihokeliakian tautitaakka -vertailu klassiseen keliakiaan. Väitöskirjatutkimuksen tekemiseen.	1 500	Tutkimusrahasto
Repo Marleena, LK, Tampere	Anemia ja raudanpuute keliakiassa, väitöskirjatyo, tutkimuksen tekemiseen	1 500	Tutkimusrahasto
Yhteensä		12 500	

LIITE 8

Yhteenveto keliakiayhdistysten toiminnasta

Tiedot 24 yhdistykseltä (suluissa edellisen vuoden luvut 22 yhdistykseltä)

Yhdistysten järjestämät tapahtumat

	Tapahtumien lkm	Osallistujat
Gluteenittomat tapahtumat	228 (233)	4 637 (4 785)
Lasten- ja nuortotoiminta	38 *	786*
Koulutukset, kurssit	63 (84)	264 (541)
Messut, näyttelyt ym.	26 (50**)	4 524 (6 608**)
Virkistys- ja liikuntatapahtumat	114 (103)	1 954 (1 604)
Keliakiaviikko	104 (81)	2 660 (2 476)
Muut tapahtumat	98 (115)	788 (1 624)
Yhteensä	671 (666)	15 613 (17 638)

* Ei tilastoitu erikseen v. 2016, sisältyy edelliseen lukuun

** Sis. Gluteeniton elämä -messujen bussiretkille osallistuneet

Muu toiminta

Vertaistukihenkilötoiminta		
- neuvontakerrat/-tapahtumat, esim. kauppakierrokset	93 (126)	1 148 (1 829)
Yhdistysten vaikuttamis- ja valistuskontaktit	113 (64)	4 661 (1 515)

Verkkoviestintä

Käyntejä yhdistysten verkkosivuilla 69 390/13 yhdistystä (54 808/11 yhdistystä)

Tykkääjiä tai seuraajia yhdistysten eri some-kanavissa (Facebook, Twitter, Instagram)

3 446/22 yhdistystä (2 504/21 yhdistystä)

LIITE 9**Keliakiayhdistysten jäsenmäärät**

Jäsenyhdistys	Jäsenmäärä	Jäsenmäärä
	31.12.2017	31.12.2016
Etelä-Karjalan Keliakiayhdistys ry	501	507
Etelä-Kymen Keliakiayhdistys ry	309	311
Hämeen Keliakiayhdistys ry	744	766
Härmän Seudun Keliakiayhdistys ry	264	263
Itä-Lapin Keliakiayhdistys ry	124	128
Itä-Savon Keliakiayhdistys ry	236	236
Kainuun Keliakiayhdistys ry	341	351
Keski-Suomen Keliakiayhdistys ry	946	969
Koillismaan Keliakiayhdistys ry	142	143
Kokkolan Seudun Keliakiayhdistys ry	415	422
Kouvolan Seudun Keliakiayhdistys ry	352	372
Länsi-Pohjan Keliakia ry	279	274
Mikkelin Seudun Keliakiayhdistys ry	387	381
Oulun Seudun Keliakiayhdistys ry	1222	1208
Pieksämäen Keliakiayhdistys ry	97	94
Pirkanmaan Keliakiayhdistys ry	2631	2566
Pohjois-Karjalan Keliakiayhdistys ry	717	735
Pohjois-Savon Keliakiayhdistys ry	1073	1067
Porin Seudun Keliakiayhdistys ry	714	696
Päijät-Hämeen Keliakiayhdistys ry	735	749
Raahen Tienoon Keliakikot ry	247	245
Rauman Seudun Keliakiayhdistys ry	394	384
Rovaniemen Keliakiayhdistys ry	331	323
Salon Seudun Keliakiayhdistys ry	262	278
Sastamalan Seudun Keliakiayhdistys ry	284	278
Seinäjoen Seudun Keliakiayhdistys ry	798	810
Turun Seudun Keliakiayhdistys ry	1537	1569
Uudenmaan keliakiayhdistys ry	4629	4633
Vaasan Seudun Keliakiayhdistys ry	384	380
Ylivieskan Seudun Keliakiayhdistys ry	432	432
Yhteensä	21 527	21 570